

УДК 338.432:330.131.5.:633.15

Д. К. Семенда,

к. е. н., професор, професор кафедри підприємництва торгівлі та біржової діяльності,
Уманський національний університет садівництва

ORCID ID 0000-0003-2714-0436

О. В. Семенда,

к. е. н., доцент, доцент кафедри підприємництва торгівлі та біржової діяльності,
Уманський національний університет садівництва

ORCID ID 0000-0001-9678-795X

О. В. Семенда,

к. е. н., старший викладач кафедри маркетингу,
Уманський національний університет садівництва

ORCID ID 0000-0002-6690-645X

DOI: 10.32702/2306-6792.2020.3.43

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИРОБНИЦТВА ЗЕРНА КУКУРУДЗИ

D. Semenda,

PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Enterprise,
Trade and Exchange Activities, Uman National University of Horticulture

E. Semenda,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Enterprise,
Trade and Exchange Activities, Uman National University of Horticulture

O. Semenda,

PhD in Economics, Senior lecturer of the Department of marketing,
Uman National University of Horticulture

CURRENT STATE AND WAYS OF INCREASING THE ECONOMIC EFFICIENCY OF CORN GRAIN PRODUCTION

Виробництво зерна кукурудзи — це складний і затратний процес з чітким дотриманням технологічної дисципліни та своєчасним і якісним виконанням всіх технологічних операцій. За обсягами виробництва кукурудза на зерно залишається лідером вітчизняного рослинництва.

У статті детально досліджуються проблеми виробництва зерна кукурудза, виявлено резерви підвищення її економічної ефективності. Україна з кожним роком збільшує обсяги виробництва зерна кукурудзи за рахунок запровадження інтенсивних технологій її вирощування та розширення посівних площ. Проведенні розрахунки доводять, що вирощування кукурудзи на зерно за інтенсивною технологією забезпечить рентабельність на рівні 46%.

Зроблений аналіз та висновки свідчать про те, що для вітчизняних товаровиробників за сучасних умов сільського господарства виробництво зерна кукурудзи є основним джерелом грошових надходжень.

The key goal of the state policy in the field of agriculture is the implementation in the coming years of the program of production of about 80—100 million tons of grain and, accordingly, increasing its export deliveries to 50—80 million tons. This program is not possible without further development of corn production. Corn is one of the most harvestable and drought resistant crops in Ukraine. The expansion of cultural space has been influenced by the economic efficiency of its production, which is increasing every year.

On the efficiency of grain management depends on the development of livestock, as it is the main and indispensable animal feed. Corn grain has a much higher nutritional value than other types of feed. Corn grain is one of the products that determine the intersectoral proportions not only in the agricultural sector, but also in the economy of Ukraine as a whole.

Many agricultural tasks are closely linked to maize production. That is why the consideration of the efficiency of corn grain production is very relevant. Its production is the basis of agricultural development, namely corn grain is a product that plays an important role in the country's strengthened economy and is one of the main sources of improving resource and export potential development. More than 100 kinds of products are made from corn.

Among the numerous studies that have sought to determine the corn grain intensity threshold in the context of price disparity, the task of identifying the main levers of impact on corn production that agricultural enterprises can rely on to achieve the desired level of economic, technological social efficiency. Therefore, the main task of the article is to study in detail the problems of corn grain production, to identify reserves for improving its economic efficiency.

Ukraine has a strong potential for corn production and export, so today there is a pressing question about the need for comprehensive application of measures to regulate the market for cereals, as well as a well-balanced strategy of price, tax and foreign economic policy.

By 2018, corn production in Ukraine has been steadily increasing. The record year for 2018 was when corn yields reached 35.8 million tonnes. This was facilitated by the expansion of the acreage. At that time, the harvested area under cultivation was 4.6 million hectares, the corn yield for grain was 78.4 c / ha. Ukraine holds the leading position in the world for corn production, accounting for 2.4—3.1% of its global gross harvest.

As a whole, there is a tendency in the world to increase corn grain yield. In addition, the rate of increase, as well as the sustainability of the trend, are much lower than in the US. Argentina occupies the second position in corn yield and, accordingly, in terms of global competitiveness, with an average of 7.65—8.37 t / ha. The top three are EU countries with corn yields at 6.35—7.95 t / ha.

Regarding Ukraine's competitive position, it should be noted that in terms of yields and, accordingly, in terms of competitiveness, our country is inferior to the United States by 35.5-49.8%, though it slightly exceeds the global average. Therefore, there are significant reserves for increasing competitiveness by increasing corn yields.

In terms of corn exports, Ukraine ranks third or fourth in the world, exporting about 80% of the country's grain production in recent years.

Adhering to the intensive technologies of corn cultivation for grain, enterprises can have a stable profit, if there are no sharp changes at the macroeconomic level in Ukraine.

Ключові слова: кукурудза, ринок, попит, пропозиція, інтенсивність технології, ефективність, експорт, біржа, прибуток, гібрид, врожай, ціна.

Key words: corn, market, demand, supply, technology intensity, efficiency, export, exchange, profit, hybrid, crop, price.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Ключовою метою державної політики в сфері АПК вважається реалізація найближчими роками програми виробництва близько 80—100 млн т зерна й відповідно нарощування його експортних поставок до 50—80 млн т. Вирішення цієї програми не можливе без подальшого розвитку виробництва зерна кукурудзи. Кукурудза є одна з найбільш врожайних і посухостійких культур в Україні. В 2018 р. її валовий збір по Україні склав 35,8 млн т, а урожайність 78,4 ц/га, а підприємства, що дотримуються інтенсивних технологій одержують 120—130 ц/га, саме тому площі під цією культурою зросли по Україні. Якщо у 2002 р. у структурі зернових кукурудза займала — 3,5%, то у 2018 р. — 32%. На розширення площ під культурою вплинула економічна ефективність її виробництва, яка зростає з кожним роком. Коли у 2005 р. за даними статистики рентабельність виробництва була — мінус 6,3% (збиткове виробництво), то у 2018 р. — 50,7%.

Від ефективності ведення зернового господарства залежить розвиток тваринництва, бо воно є головним і незамінним кормом для тварин. Зерно кукурудзи має значно вищу поживну цінність порівняно з іншими видами кормів.

В одному кілограмі зерна кукурудзи міститься 1,34 к.од і 68 г перетравленого протеїну

і близько 4 мг каротину, що значно більше, ніж в інших зернових культурах. Вирощування кукурудзи в сприятливих регіонах країни є основою створення зон гарантованого виробництва зерна.

Отже, зерно кукурудзи є одним із товарів, що визначають міжгалузеві пропорції не тільки в аграрному секторі, а й у економіці України в цілому.

Вирішення багатьох завдань сільськогосподарського виробництва тісно пов'язане саме із виробництвом зерна кукурудзи. Саме тому розгляд ефективності виробництва зерна кукурудзи є дуже актуальним. Його виробництво є основою розвитку сільського господарства, а саме зерно кукурудзи — це продукт, що відіграє важливу роль у зміцненні економіки країни та є одним із головних джерел поліпшення ресурсного та розвитку експортного потенціалу. З кукурудзи виготовляють понад 100 видів продуктів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Зернове господарство та його місце у сільськогосподарському виробництві країни особливо інтенсивно досліджувалося у період реформування аграрного сектору.

Суттєвий внесок у дослідження виробництва зерна, зокрема кукурудзи на зерно, зроби-

ли відомі вітчизняні учені: Я.М. Гадзало [1], Ю.О. Лупенко [2], В.Я. Месель-Веселяк [3], Л.І. Михайлова, М.О. Лищенко, Т.В. Устік [4], М.П. Талавири, І.В. Ващенко [5].

Процес розвитку зернового ринку України висвітлено у наукових дослідженнях: М.Й. Малика, Ю.О. Лупенко [6], М.П. Талавири [7], В.В. Байдали [8].

Проте проблема ефективності виробництва зерна кукурудзи є дуже актуальною та потребує подальшого вивчення й поглиблення теоретичних положень і практичного використання.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Серед численних досліджень, у рамках яких робилися спроби визначити поріг інтенсивності виробництва зерна кукурудзи в умовах диспаритету цін, усе ж залишається невирішеним завдання визначення основних важелів впливу на виробництво зерна кукурудзи, на які б могли спиратися сільськогосподарські підприємства у процесі досягнення бажаного рівня економічної, технологічної та соціальної ефективності. Тому головне завдання статті є детальне вивчення проблем виробництва зерна кукурудзи, виявлення резервів підвищення його економічної ефективності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасних умовах господарювання дедалі більшого значення набувають інформаційні технології, людський потенціал та інфраструктурне забезпечення ефективного функціонування ринку зерна. Кукурудза є однією із найважливіших сільськогосподарських культур, що має високу продуктивність та можливість різнобічного використання. Однак на ринку кукурудзи в Україні новітні технології застосовуються повільно, немає налагодженої комунікаційної системи, яка б дала змогу його учасникам ефективно обмінюватися оперативною інформацією.

Кукурудза одна з високопродуктивних злакових культур універсального призначення, яка за рівнем урожайності за достатнього вологозабезпечення переважає багато інших культур. Водночас вона характеризується досить високою посухостійкістю, а за оптимізації основних агротехнічних заходів може формувати сталу продуктивність і без поливу. Найбільш дієвими чинниками впливу в Україні на рівень зернової продуктивності кукурудзи є гібридний склад, застосування зрошення, мінеральних добрив, мікродобрив і регуляторів росту [9].

Завдяки інноваціям вітчизняні аграрії досягають успіху в отриманні високих показників із вирощування кукурудзи. Потреба в кукурудзі та сфері її використання не обмежуються лише харчовими цілями. Кукурудза стала однією з основних зернових культур, чиї продукти переробки активно застосовуються у промисловості, тваринництві та медицині [10].

Україна має потужний потенціал виробництва та експорту кукурудзи, тому на сьогодні гостро постає питання про необхідність комплексного застосування заходів регулювання ринку зернових культур, а також виваженої стратегії цінової, податкової та зовнішньоекономічної політики.

Виробництво кукурудзи в Україні до 2018 року поступово збільшувалося. Якщо у 2005 році врожаї цього зерна ледве перевищували 7 млн т, то протягом наступних років зросли вчетверо, подолавши 30-мільйонну межу. Рекордним став 2018 р., коли врожаї кукурудзи досягли 35,8 млн т. Цьому сприяло розширення посівної площі. На той час збиральна площа під культурою становила 4,6 млн га, урожайність кукурудзи на зерно — 78,4 ц/га.

Україна посідає провідні позиції у світі з виробництва зерна кукурудзи, формуючи 2,4—3,1% загальносвітового її валового збору. Як відомо, згідно з теорією міжнародної конкурентоспроможності М. Портера, конкурентоспроможність країни визначають ефективністю використання її ресурсів. Це положення виправдано застосовувати як на рівні певної країни, галузі національної економіки, регіону, так і на рівні конкретних, зокрема й сільськогосподарських підприємств. Урожайність сільськогосподарських культур є одним із ключових показників технологічної ефективності використання земельних ресурсів, а звідси й одним з індикаторів конкурентоспроможності. Результати порівняльного аналізу врожайності кукурудзи в світі за основними країнами-виробниками та їхньої міжнародної конкурентоспроможності свідчать про те, що абсолютним лідером є США, де врожайність кукурудзи перебуває на рівні 9,93—11,08 т/га, до того ж у динаміці спостерігають тенденцію до підвищення цього показника (табл. 1).

Загалом у світі також спостерігають тенденцію до підвищення врожайності зерна кукурудзи. До того ж темпи підвищення, як і стійкість тенденції, є значно нижчими, ніж у США. Другу позицію за врожайністю кукурудзи та відповідно й за коефіцієнтом конкурентоспроможності у світі посідає Аргентина, де збирають у середньому 7,65—8,37 т/га. До трійки лідерів

Таблиця 1. Динаміка врожайності кукурудзи в світі за основними країнами-виробниками та їхньої міжнародної конкурентоспроможності

Країна	Урожайність, т/га					Коефіцієнт конкурентоспроможності				
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
США	9,93	10,73	10,57	10,96	11,08	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000
Китай	6,02	5,82	5,89	5,97	6,09	0,606	0,542	0,557	0,545	0,550
Бразилія	5,06	5,40	4,19	5,60	5,37	0,510	0,503	0,396	0,511	0,485
ЄС	6,69	7,95	6,35	7,18	7,10	0,674	0,744	0,601	0,655	0,641
Україна	6,40	6,15	5,71	6,59	5,56	0,645	0,573	0,540	0,601	0,502
Аргентина	7,65	8,28	7,97	8,37	8,08	0,770	0,772	0,754	0,764	0,729
Індія	2,68	2,55	2,56	2,74	2,63	0,270	0,238	0,242	0,250	0,237
Мексика	3,24	3,48	3,60	3,70	3,61	0,326	0,324	0,341	0,338	0,326
Світ	5,47	5,65	5,38	5,80	5,66	0,551	0,527	0,509	0,529	0,511

Джерело: [11].

належить ЄС, де врожайність зерна кукурудзи перебуває на рівні 6,35—7,95 т/га.

Щодо конкурентних позицій України варто зазначити, що за рівнем урожайності, а відповідно й за коефіцієнтом конкурентоспроможності наша держава поступається США на 35,5—49,8%, хоч і дещо перевищує середньосвітові показники. Отже, є суттєві резерви для нарощування конкурентоспроможності завдяки підвищенню врожайності кукурудзи.

За обсягами експорту зерна кукурудзи Україна посідає третю-четверту позицію у світі, експортуючи останніми роками близько 80%

виробленого в державі зерна. З одного боку, це посилює конкурентні позиції України у цьому сегменті світового аграрного ринку, проте, з другого боку, експортуючи кукурудзу як сировину, держава суттєво втрачає в створенні доданої вартості та збереженні наявних і/або збільшенні чисельності зайнятих працівників. Тому з позицій суспільних інтересів краще було б зерно кукурудзи переробляти в середині країни для дальшого використання в кормовій або біоенергетичній галузі.

Переробка зерна кукурудзи в Україні дасть передусім створення нових робочих місць, до-

Таблиця 2. Економічна ефективність виробництва зерна кукурудзи в Україні

Регіон	Урожайність, ц/га	Виробничі витрати, грн/га	Повна собівартість, грн/ц	Ціна реалізації, грн/ц	Рівень рентабельності, %	Прибуток, грн/ц	Прибуток, грн/га	Питома вага збиткових підприємств, %
Україна	74,9	14782	240,31	350,23	45,7	109,9	6253	14,6
Вінницька	83,9	16563	249,11	354,45	42,3	105,3	6482	9,6
Волинська	71,4	16216	244,41	339,39	38,9	95,0	4247	14,6
Дніпропетровська	43,5	9387	249,67	339,24	35,9	89,6	3508	20,8
Донецька	26,1	6606	244,04	311,39	27,6	67,4	1463	22,5
Житомирська	77,8	14394	240,08	345,03	43,7	105,0	6325	21,0
Закарпатська	88,5	14588	208,07	283,70	36,4	75,6	4333	-
Запорізька	37,8	8784	242,55	337,10	39,0	94,6	3394	19,7
Івано-Франківська	87,3	15732	225,42	342,86	52,1	117,4	7849	14,3
Київська	78,9	16365	247,27	335,55	35,7	88,3	5341	14,3
Кіровоградська	64,0	12626	233,60	360,25	54,2	126,7	6242	7,8
Луганська	37,9	7670	226,06	301,18	33,2	75,1	1926	14,0
Львівська	81,4	17299	282,75	327,37	15,8	44,6	1676	30,0
Миколаївська	54,2	11900	275,64	366,92	33,1	91,3	3278	16,1
Одеська	47,8	10421	264,05	344,80	30,6	80,8	3411	23,2
Полтавська	88,7	16092	207,43	355,74	71,5	148,3	10326	10,0
Рівненська	87,1	14397	231,86	322,13	38,9	90,3	6635	22,0
Сумська	87,7	16019	235,54	352,44	49,6	116,9	7914	13,4
Тернопільська	75,7	15541	236,73	326,73	38,0	90,0	5818	11,4
Харківська	58,8	12356	234,72	330,21	40,7	95,5	3907	14,8
Херсонська	76,6	19555	267,57	354,70	32,6	87,1	5385	11,3
Хмельницька	76,7	16262	268,58	375,94	40,0	107,4	5819	17,7
Черкаська	79,1	15616	228,04	364,63	59,9	136,6	8509	8,7
Чернівецька	46,0	11011	275,54	313,33	13,7	37,8	866	30,0
Чернігівська	77,3	15814	288,20	351,44	21,9	63,2	3495	17,4

Джерело: за даними Державної служби статистики України.

Таблиця 3. Показники економічної ефективності виробництва кукурудзи на зерно у АКПП "Перемога"

Показник	2014 р.	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2018 р. у % до 2014 р.
Урожайність, ц/га	35,4	27,7	40,9	50,4	76,8	216,9
Виробничі витрати на 1 га, грн	4831	6092	5824	7600	12870	266,4
Повна собівартість 1 ц, грн	123,25	211,6	133,0	241,0	237,4	192,6
Ціна реалізації 1 ц, грн	170,9	228,0	328,2	330,4	344,5	201,6
Прибуток на 1 ц, грн	47,6	16,3	195,2	89,4	107,1	225,0
Прибуток на 1 га, грн	2324,1	561,5	8166,0	4505,0	6227,1	267,9
Рівень рентабельності, %	38,6	7,7	146,8	37,1	45,1	6,5 в.п.

Джерело: розраховано автором на основі бухгалтерських звітів АКПП "Перемога" за 2014—2018 рр.

даткову додану вартість і надходження в пенсійний фонд та бюджети всіх рівнів.

Аналізуючи таблицю 2, де розглядається економічна ефективність виробництва зерна кукурудзи в Україні слід відмітити, що в 2018 р. при урожайності 74,9 ц/га виробничі затрати на 1 га склали 14782 грн, рівень рентабельності — 45,7%, прибуток на гектар — 6253 грн. Проте 14,6% підприємств, які займалися виробництвом зерна кукурудзи мають збитки. Найвищу урожайність зерна кукурудзи в 2018 р. мала Полтавська область — 88,7 ц/га, при затратах на 1 га — 16092 грн, рівень рентабельності склав 71,5%, прибуток на 1 га — 10326 грн. Другу сходинку по прибутковості на 1 га займає Черкаська область — 8509 грн при врожайності — 79,1 ц/га. Найнижча врожайність 46—47,8 ц/га у Чернівецькій та Одеській областях за виключенням Донецької області, де урожайність кукурудзи на зерно — 26,1 ц/га.

Розглянемо в таблиці 3 економічну ефективність виробництва зерна кукурудзи у АКПП "Перемога" Тростянецького району Вінницької області.

Проаналізувавши таблицю 3, в якій розглянули економічну ефективність виробництва кукурудзи на зерно, можна зробити висновок: у АКПП "Перемога" Тростянецького району Вінницької області за досліджений період зросла врожайність кукурудзи на 116,9% або на 41,4 ц з кожного гектара. За даний період зросли витрати на гектар на 166,4% або на 8039 грн.

Звичайно ці витрати, які пов'язані з запровадженням інтенсивної технології вирощування кукурудзи на зерно виправдались, адже зросла врожайність, а завдяки росту ціни зріс прибуток на один гектар у 2,7 рази або на 3903 грн.

Зростання повної собівартості майже у 2 рази не дало можливості досягти високої рентабельності, вона була у 2018 р. 45,1%, що більше до 2014 р. на 6,5 відсоткових пункти.

За даними Державної служби статистики України, характерні такі показники економічної ефективності: рівень товарності — 76%, виробнича собівартість — 197,45 грн/ц, повна собівартість — 240,31 грн/ц, ціна реалізації — 350,23 грн/ц, прибуток — 109,9 грн/ц, що в сукупності забезпечило рівень рентабельності 45,7%. Від рівня інтенсивності виробництва, досягнення врожайності на рівні країн ЄС, цілком можливе за умови нарощування сільськогосподарськими товаровиробниками розміру виробничих витрат до 15 тис. грн/га. Звичайно на економічну ефективність зерна кукурудзи впливає урожайність, затрати на гектар, цінова політика як на внутрішньому ринку так і на світовому.

Водночас закупівельні ціни на внутрішньому ринку у 2018 р. становили 4,2 тис. грн на умовах доставки в порти Чорного моря, з базисом поставки товариств — 186 доларів за тонну.

Україна як один із світових лідерів із виробництва збіжжя, має реагувати на виклики, пов'язані з забезпеченням світу продовольством.

Таблиця 4. Основні виробники зерна кукурудзи

Країна	Площа, млн га					Валовий збір, млн т				
	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018	2013/ 2014	2014/ 2015	2015/ 2016	2016/ 2017	2017/ 2018
США	35,39	33,64	32,68	35,11	33,47	351,27	361,09	345,51	384,78	370,96
Китай	36,32	37,07	38,12	36,77	35,45	218,49	215,67	224,63	219,55	215,89
Бразилія	15,80	15,75	16,00	17,60	17,70	80,00	85,00	67,00	98,50	95,00
ЄС	9,66	9,53	9,25	8,56	8,47	64,63	75,73	58,75	61,45	60,09
Україна	4,83	4,63	4,09	4,25	4,50	30,90	28,45	23,33	28,00	25,00
Аргентина	3,40	3,20	3,70	4,90	5,20	26,00	26,50	29,50	41,00	«42,00
Індія	9,07	9,30	8,81	9,60	9,50	24,26	23,67	22,57	26,26	25,00
Мексика	7,05	7,33	7,21	7,45	7,25	22,88	25,48	25,97	27,57	26,20
Світ	181,16	178,61	181,01	185,63	184,59	991,43	1008,79	973,45	1075,99	1044,56

У 2018 році Україна експортувала сільгосппродукції на 16 мільярдів доларів, а це понад 37% від загального експорту України. Імпорт же становив 8,6 мільярда доларів. Найвагомішими чинниками позитивного сальдо сільгосппродукції залишаються обсяги експорту зернових культур — майже 34%.

За підсумками 2017/2018 маркетингового року, Україні вдалося досягти рекордного експорту зерна, враховуючи всі роки незалежності. Минулого зернового сезону обсяг зовнішніх продажів зерна становив майже 35 млн т. Таким чином, Україна увійшла до трійки світових експортерів зерна, поступившись тільки США та Європейському Союзу. Загалом вітчизняна аграрна продукція експортується у понад 190 країн світу.

Сьогодні Україна — стабільний, надійний постачальник базових видів сільськогосподарської продукції на глобальні ринки. Частка нашої держави на світовому ринку кукурудзи становить 15% (третє місце), ячменю — 13% (четверте), пшениці — 7% (шосте).

Основними виробниками зерна кукурудзи в світі є США, Китай, Бразилія, ЄС, Україна, Аргентина, Індія та Мексика, які протягом аналізованого періоду разом формували 81,9—83,4% світового обсягу виробництва, займаючи 65,8—67,4% загальносвітової площі кукурудзи (табл. 4).

Найпотужнішим виробником зерна кукурудзи у світі є США, які виробляють 345,51—384,78 млн т (або 35,4—35,8% загальносвітового валового збору зерна цієї культури). Другу позицію посідає Китай, що забезпечує 20,4—23,1% загальносвітового валового збору зерна кукурудзи, однак для задоволення власних потреб здійснює й імпортує кукурудзи. Третю сходинку посідає Бразилія, яка формує 6,9—9,2% світового валового збору зерна кукурудзи. Великим виробником кукурудзи у світі є країни ЄС, проте для покриття попиту вони також його імпортують із інших країн Східної Європи, Північної та Південної Америки. Одним із основних постачальників кукурудзи в ЄС останніми роками є Україна.

Багато в чому ціни на зерно кукурудзи залежать від експортерів даної продукції. На сьогодні в Україні налічується 47 найбільших експортерів і імпортерів зерна кукурудзи. Їх поділяють на 4 категорії за величиною об'єму експорту зерна кукурудзи.

До першої категорії відносяться експортери, які експортують більше 800 тис. т зерна кукурудзи, до другої категорії 200—800 тис. т зерна кукурудзи, до третьої — 200—90 тис. т.

До 1 групи належать такі компанії, як ПП "Серна", ВАТ "Агро експорт", ЗАО "Рашбурс", до 2 групи — ВАТ "Альфред", ЗАО "Каргін", ЗАО "Адора", до 3 групи — ЗАО "Євротек", СП "Нібулон", ТД "Артоз", до 4 групи — ВАТ "Донагроімпекс", лізингова компанія "Хліб України", ВАТ "Зерноекспорт" та ін.

ВИСНОВОК

Кукурудза є основною фуражною культурою у світі, тому для України — це експортно-орієнтована культура. Світові ціни на кукурудзу постійно коливаються. На ціни внутрішнього ринку, окрім тенденцій на світовому ринку, впливає девальвація гривні. Вітчизняний ринок кукурудзи відзначається ефективністю впродовж всього сезону, що відображається на цінах. Якщо на початку сезону кукурудза коштує 2,8—3,2 тис. грн за тону, то у лютому ціна на внутрішньому ринку становила у 2018 р. 170 дол. США, або майже 4,5 тис. грн з базисом поставки в порти Чорного моря.

За вирощування кукурудзи на зерно за традиційною технологією загальні господарські витрати на 1 га становитимуть 10,9 тис. грн. За врожайності 45 ц/га собівартість 1 т продукції дорівнюватиме 2,4 тис. грн. За ціни реалізації кукурудзи 3 тис. грн/т прибуток з 1 га становитиме майже 2,6 тис. грн, що забезпечить рентабельність на рівні 24,3%.

За вирощування кукурудзи на зерно за інтенсивною технологією загальні господарські витрати на 1 га становитимуть 17,0 тис. грн. За врожайності 75 ц/га собівартість 1 т продукції дорівнюватиме 2,3 тис. грн. За ціни реалізації кукурудзи 3 тис. грн/т прибуток з 1 га становитиме майже 5,5 тис. грн, що забезпечить рентабельність на рівні 32%. Такий рівень рентабельності дає змогу повернути витрачені на вирощування кукурудзи кошти та додатково отримати 0,32 грн на кожну 1 грн, вкладену у виробництво кукурудзи за інтенсивною технологією, та 0,24 грн — за традиційною.

Тому можна зробити висновок, що дотримуючись інтенсивних технологій вирощування кукурудзи на зерно підприємства можуть мати стабільний прибуток, коли не буде різких змін на макроекономічному рівні в Україні.

Література:

1. Гадзало Я.М. Про підсумки діяльності Національної академії аграрних наук України за 2017 рік та основні завдання на перспективу. Економіка АПК. 2018. № 4. С. 5—11.

2. Лупенко Ю.О. Науково-методологічне забезпечення розвитку економіки сільського господарства України. Економіка АПК. 2018. № 10. С. 6—14.

3. Месель-Веселяк В.Я. Виробництво зернових культур в Україні: потенційні можливості. Економіка АПК. 2018. № 5. С. 5—14.

4. Михайлова Л.І., Лищенко М.О., Устік Т.В. Механізм управління маркетингом та збутом продукції сільськогосподарських підприємств на ринку зерна. Економіка АПК. 2018. № 10. С. 40—49.

5. Талавиря М.П., Ващенко І.В. Формування та функціонування ринку кукурудзи в Україні. Економіка АПК. 2018. № 9. С. 28—33.

6. Малік М.Й., Лупенко Ю.О. Державне регулювання аграрного сектору економіки в дослідженнях вітчизняних вчених. Економіка АПК. 2009. № 10. С. 153—158.

7. Тавиря М.П. Розвиток біорієнтованої економіки на науковій основі. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія "Економіка". Вип. 1 (45). Т. 2. Ужгород. 2015. С. 225—230.

8. Baidala V.V., Talavyria M.P., Lymar V.V. Indicators for the analysis of the bioeconomy. Економіка АПК. 2017. № 3. С. 44—50.

9. Маслак О. Перспективи ринку зерна врожаю 2016 року. Агробізнес сьогодні. 2016. № 17. С. 16—17.

10. Маслак О. Ринок кукурудзи врожаю 2016 року. Агробізнес сьогодні. 2016. № 21. С. 17—19.

11. Кучер А., Кучер Л. Економіка й ринок кукурудзи: формування конкурентоспроможності. Пропозиція. 2018. Спецвипуск журналу для сучасного аграрія. Кукурудза: практикум урожайності та рентабельності.

References:

1. Hadzalo, Ya.M. (2018), "On the results of the National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine for 2017 and the main tasks for the future", Ekonomika APK, vol. 4, pp. 5—11.

2. Lupenko, Yu.O. (2018), "Scientific and methodological support for the development of the agricultural economy of Ukraine", Ekonomika APK, vol. 10, pp. 6—14.

3. Mesel'-Veseliak, V.Ya. (2018), "Grain production in Ukraine: potentials", Ekonomika APK, vol. 5, pp. 5—14.

4. Mykhajlova, L.I. Lyshenko, M.O. and Ustik, T.V. (2018), "A mechanism for managing the marketing and marketing of agricultural products in the grain market", Ekonomika APK, vol. 10, pp. 40—49.

5. Talavyria, M.P. and Vaschenko, I.V. (2018), "Formation and functioning of corn market in Ukraine", Ekonomika APK, vol. 9, pp. 28—33.

6. Malik, M.J. Lupenko, Yu.O. (2009), "State regulation of agrarian sector of economy in researches of domestic scientists", Ekonomika APK, vol. 10, pp. 153—158.

7. Tavyria, M.P. (2015), "Development of a bio-oriented economy on a scientific basis", Naukovyj visnyk Uzhhorods'koho universytetu. Seriya "Ekonomika", vol. 1 (45), pp. 225—230.

8. Baidala, V.V. Talavyria, M.P. and Lymar, V.V. (2017), "Indicators for the analysis of bioeconomy", Ekonomika APK, vol. 3, pp. 44—50.

9. Maslak, O. (2016), "Prospects of the grain market of the 2016 crop", Ahrobiznes s'ohodni, vol. 17, pp. 16—17.

10. Maslak, O. (2016), "Corn Market 2016", Ahrobiznes s'ohodni, vol. 21, pp. 17—19.

11. Kucher, A. and Kucher, L. (2018), "Economy and corn market: formation of competitiveness", Propozytsiia, Special issue of the journal for modern farmers. Maize: a practicum of yield and profitability.

Стаття надійшла до редакції 24.01.2020 р.

ІНВЕСТИЦІЇ.

ПРАКТИКА ТА ДОСВІД

www.investplan.com.ua

Виходить 24 рази на рік

Видання включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІКИ та ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Передплатний індекс: 23892